

Rosikruciánské zasvěcení

Z díla Rudolfa Steinera vybral Radomil Hradil

Blíže se podíváme na to, co Rudolf Steiner nazývá rosikruciánským zasvěcením. V přednášce v Lipsku v únoru 1907 ho uvádí jako jeden ze tří druhů zasvěcení a staví ho vedle orientální cesty jógy a vedle křesťansko-gnostické cesty.

[...] Zasvěcení existovalo ve všech dobách. Lidé stojí na různých vývojových stupních. Jsou lidé stojící vysoko, zasvěcení do nejhlubších tajemství světa, kteří vědí něco o tom, jak se tvoří světy, jak vznikla Země a jak lidé dosahují stále vyšších vývojových stupňů. Řekne-li se, že zasvěcenec je vědoucí, bere se to často na příliš lehkou váhu. Vědět, co je vlastním tajemstvím člověka, vědět, co je budoucností člověka, znamená to největší, co se člověk může naučit. A existuje dokonce vědění, které na nepřipraveného člověka působí přímo smrtelně. Kdyby dnes bylo jen tak sděleno, byl by s lidstvem amen. Lidstvo by se rozštěpilo, velká část by byla zničena, na menší část by to působilo příznivě. Tajemství nelze ze zasvěcence nikdy vyzvědět nepovolaným způsobem, a to ani na mučidlech, ani mučením. I kdybyste to po zasvěcení žádali, poslední tajemství vesmíru by nepovolanému nikdy neprozradil. Pouhou myšlenkou na to, že má tajemství prozradit, by zešílel nebo byl dokonce usmrčen. Perspektivu celého vývoje, která s tímto tajemstvím souvisí, vám představím v jednom obraze - alej, která se jakoby víc a víc zužuje, ačkoli se to velké tajemství jednou vyjeví všem lidem.

Rosikruciánství je jedním ze způsobů zasvěcení. Založil je Christian Rosenkretz. Existují různé cesty zasvěcení. Jednu z nich učili dávní říšiové, Indové; to je orientální cesta jógy. Pak existovala křesťansko-gnostická cesta a třetí cestou je cesta rosikruciánská. Všechny tři cesty vedou k vrcholu zasvěcení.

V prosinci téhož roku v Düsseldorfu blíže rozvádí sedm stupňů rosikruciánského zasvěcení.

Rosikruciánská metoda zasvěcení

[...] Jestliže si položíme otázku, jak člověk vstupoval do života v dobách, kdy se ještě něco vědělo o skrytých silách, zjistíme, že tenkrát bylo, například v Číně, postaráno o to, aby člověka při jeho vstupu do fyzického světa uvítali lidé, kteří byli naplněni duchovními myšlenkami. Je to něco úplně jiného, než když ho vítá materialistický lékař a materialisticky myslící prostředí. Člověku tu přicházejí vstříc úplně jiné věci, než tomu bylo dříve v prostředí naplněném duchovními myšlenkami. Zde musíme hledat důvod materialistického smýšlení lidí. Od 13., 14. století se člověk zkrátka již při svém narození noří do materialistické atmosféry. Tak tomu muselo být. Ale vzhledem k tomu musela být pro ty, kdo chtěli vystoupit do vyšších světů, také vytvořena metoda, jejíž pomocí mohli zesílit natolik, aby jim to umožnilo vystoupit do duchovních světů i přes vnější materialistické poměry. Touto metodou zasvěcení je metoda rosikruciánská, která vznikla okolo přelomu 13. a 14. století a byla nejprve inaugurována Christianem Rosenkretzem, jedním z velkých vůdců lidstva. Přísně skryta před vnějším světem působila tato metoda od té doby po celá staletí, známa jen úzkému okruhu, nejpřísněji skryta v materialistickém 19. století. Teprve v jeho poslední třetině vyvstala nutnost obeznámit svět s tím, co se učilo ve školách rosikruciánů, obeznámit ho alespoň s elementárními částmi tohoto učení v podobě theosofie.

Vlastní zakladatel rosikruciánského proudu dosáhl sám v roce 1459 takového stupně [zasvěcení], že měl moc působit na svět tak, aby tento způsob zasvěcení mohl být jeho prostřednictvím přinesen světu.

Od té doby tu tato individualita Christiana Rosenkreutze vždy byla jako vedoucí dotyčného proudu. Po staletí vedla život „v tomtéž těle“. Výrazu „v tomtéž těle“ musíme rozumět takto: Podíváme-li se na fyzické tělo, zjistíme, že to, z čeho se skládalo před deseti lety, v tomto fyzickém těle už není. Vědomí však zůstalo totéž. Každých sedm až osm let člověk vymění všechny části svého fyzického těla, vědomí však při tomto ustavičném obměňování fyzických substancí přetrvává po celý život. Čím takto procházíme mezi narozením a smrtí, tím zasvěcenec prochází tak, že když zemře, narodí se záhy poté jako dítě v novém těle. Touto cestou však prochází s plným vědomím. Vědomí zůstává od inkarnace k inkarnaci zachováno. Dokonce i fyzická podobnost zůstává u zasvěcence zachována, protože duše buduje nové tělo vědomě ze zkušeností předchozí inkarnace. Tímto způsobem žil nejvyšší vedoucí rosikruciánského školení po celá staletí.

Teprve teď nastala možnost, aby některé z rosikruciánských principů vešly ve známost. Do té doby nic z toho zveřejněno nebylo; pouze jednou bylo něco z toho oznámeno. Podle rosikruciánské metody vede člověka do vyšších světů následujících sedm stupňů: zaprvé studium; zadruhé získání imaginativního poznání; zatřetí naučení se okultnímu písmu; začtvrté zhotovení kamene mudrců; zapáté shoda mikrokosmu a makrokosmu; zašesté splnutí s makrokosmem; za sedmé blaženství v Bohu.

To neznamená, že člověk musí postupně jeden za druhým projít všech sedm stupňů. Žák, který předstupuje před rosikruciánského učitele, dostává pokyny k vyššímu vývoji tak, aby odpovídaly jeho individualitě. Ze sedmi stupňů vyššího vývoje je vybráno to, co je pro něj nejvíce vhodné. Jeden začne prvním a druhým stupněm a pak pro něj následuje třeba čtvrtý a pátý stupeň. Jen to, co nazýváme studiem, musí u každého stát na začátku.

První stupeň: studium

Studium zde znamená něco jiného, než co se jím rozumí v běžném životě. Zde to znamená určité osvojování si představ a pojmů, jež se nazývá myšlením nevázaným na smyslovost. Veškeré myšlení běžného člověka lpí na vnější smyslovosti. Všimněte si všeho, co od rána do večera prožijete, a odmyslete si všechno, co jste vnějším způsobem viděli a slyšeli. Většině lidí toho pak zbude jen velmi málo nebo nezbude nic. Pokud se však chce člověk vydat na cestu k vyšším světům, musí si zvyknout na to, že dokáže myslet i tehdy, spočívá-li zdroj myšlení jen v jeho vlastním nitru, aniž by se vztahoval k vnějšímu světu. Jediným způsobem myšlení nevázaného na smyslovost je v evropských zemích počítání. [...]

Člověk vžívající se do nauk theosofického světónázoru, má [v rukou] prostředek, jak se učit myšlení nevázanému na smyslovost. Pravá theosofie bude vždy usilovat o to, aby v co největší míře rozvíjela myšlení nevázané na smyslovost. [...]

Druhý stupeň: imaginativní poznávání

Druhým [stupněm] v rosikruciánském školení je imaginativní poznávání, poznávání v obrazech. Je to první stupeň pozvednutí se z fyzického světa do světa duchovního. Goethe k němu poskytl vodítko v posledních slovech druhého dílu *Fausta*, když říká: Vše pomíjivé je pouhý příměr. - Začneme-li na

všechno, co nás obklopuje, pohlížet jako na duchovní obrazy, spějeme vzhůru do světa imaginace. Ve školách rosikrucianů a již i v dřívějších školách se [učitelé] snažili vysvětlit žákům princip vývoje probíhajícího přes jednotlivé říše. Dnes se u materialistického myšlení mluví o vývoji; také v theosofii se o něm mluví, ale je něco jiného přetvářet pojem vývoje až v obraz, pozvednout ho na imaginaci. Obvykle je principem vývoje zaměstnán pouze rozum. K imaginaci dospějeme následujícím způsobem. Po celé týdny nebo měsíce byla duše [žáka] přetvářena na základě pokynů učitele - nejlépe to můžeme reprodukovat formou dialogu, který se ovšem v této podobě nikdy neuskutečnil. Učitel řekl zhruba toto: Pohleď na rostlinu, jak svými listy a květy spěje ke Slunci a kořeny noří do půdy, směřujíc ke středu Země. Srovnáš-li ji s člověkem, bylo by nesprávné srovnávat květ s jeho hlavou a kořeny s jeho rozmnožovacími orgány. Darwin to srovnání učinil správně. Poukázal na to, že kořen rostliny odpovídá hlavě člověka. Člověk je obrácená rostlina. Kořen, který rostlina noří do půdy, odpovídá hlavě člověka. A to, co rostlina cudně nastavuje Slunci, květ a oplodňující orgány, obrací člověk k Zemi. Jestliže rostlinu úplně obrátíme, máme člověka; obrátíme-li ji napůl, máme zvíře, které má horizontální páteř.

Jestliže si tyto věci imaginativně představíme, je nejen naše myšlenka, ale i náš pocit, náš cit veden hluboko do světa, který nás obklopuje. Učíme se poznávat vnitřní vztah mezi rostlinou a člověkem. Poznáváme čistou, cudnou povahu rostliny, která ještě není prostoupena žádostmi a vášněmi, a povahu člověka, u něž se cudná rostlinná substance proměnila v tělo prostoupené žádostmi a vášněmi. Tím však do jeho bytosti vstupuje něco vyššího, díky tomu si vymohl jasné denní vědomí. Rostlina spí, člověk si však vymohl jasné denní vědomí tím, že je vtělen v těle, prostoupeném žádostmi, vášněmi a instinkty. K tomu musel vykonat úplné obrácení [oproti rostlině]. Zvíře se nachází uprostřed. Má sice žádosti a vášně, dosud však nezískalo jasné denní vědomí.

Učitel řekl žákovi: Jestliže toto cítíš, rozumíš Platónovu výroku, podle něhož je duše světa ukřížována na těle světa. - Rostlina, zvíře, člověk, to je skutečný, hluboce niterný význam znamení kříže. To, co prochází říšemi přírody v podobě obecné duševnosti, duše světa, se jako symbol objevuje v kříži. To se v tajných školách učilo jako nejhlubší význam kříže.

Pak řekl učitel žákovi: Pohleď, jak rostlina cudně nastavuje Slunci svůj květní kalich, jak sluneční paprsek líbá květ rostliny. - To se nazývalo cudným polibkem slunečního paprsku, svátým kopím lásky. Cudným polibkem slunečního paprsku, svátým kopím lásky, jemuž se otevírá kalich rostliny, se poukazuje na budoucí ideál, kdy člověk své orgány v dalším vývoji opět pozvedne k cudnosti rostliny. Doposud se člověk vyvinul na stupeň, kdy je prostoupen žádostmi. Dále se vyvine na stupeň, kdy své žádosti promění, kdy se mu bude opět dostávat polibků paprsku duchovního Slunce, kdy bude potomstvo opět vytvářet na vyšším stupni, kdy bude reprodukční síla produchovnělá. To se v tajných školách nazývalo svátým Grálem. Takový je reálný ideál svátého Grálu: orgán, jež bude člověk mít, až bude jeho reprodukční síla zduchovnělá. V minulosti vidíme cudnou povahu rostliny, v současnosti žádostí prostoupeného člověka a v budoucnosti člověka s očištěným tělem, jak v kalichu svátého Grálu, vyšším vývojovém stupni rostlinného kalicha, přijímá paprsek duchovního Slunce.

Toto není abstraktní myšlení, nýbrž stav, kdy každý stupeň vývoje cítíme, nejen myslíme. Jestliže tímto způsobem cítíme to, co se vyvíjí, pak se postupně pozvedáme k tomu, že prostřednictvím obrazů dospíváme k imaginativnímu poznání. Stojí před námi obraz svátého Grálu, jestliže tyto obrazy oprostíme od smyslového jevu a přijmeme obraz vyššího světa.

Třetí stupeň: čtení okultního písma

Necháme-li na sebe působit tyto obrazy - které představují určité děje duchovního světa a které byly pozorovány v tajných školách - pak říkáme, že na sebe necháváme působit okultní písmo. To je třetí [stupeň] rosikruciánského školení.

Takovéto obrazy máme v pečetích a sloupech, jak byly zobrazeny v Mnichově na kongresu o začátku a konci vývoje lidstva, a ve *Zjevení*. Člověk dříve žil na Zemi, která byla žhavě tekutá. Teprve pozvolna v mnoha vtěleních dospěl ke svému dnešnímu tělu a po mnoho inkarnací se bude ještě dále vyvíjet. Především dojde k přetvoření hrtanu a srdce. Ty budou v budoucnu reprodukčními orgány. Dnes se myšlenky, city a pocity vtělují jen ve slovech, která nechávají vibracemi v tomto prostoru dospět má duševní hnutí k vašim uším a ve vašich duších probouzejí podobné myšlenky a city. Později bude člověk tvořit teplo a nakonec světlo, tak jako dnes své myšlenky ve slovech předává vzduchu. Zatímco v minulosti člověk sestoupil ze sféry světla a tepla, v budoucnu bude sám teplo a světlo tvořit. To je znázorněno na první apokalyptické pečetí. Počáteční stav lidstva, kdy se Země ještě nacházela ve stavu žhavé tekutosti, je znázorněn tím, že chodidla člověka na obraze spočívají v ohnivé kovové řece; budoucí stav je znázorněn ohnivým mečem, vycházejícím z úst člověka. Takový obraz působí nejen na imaginaci, ale i na lidskou vůli, přihlížíme-li tímto způsobem velkým silám přírody. Neboť tatáž síla, která jako prasila žije ve vůli člověka, žije i v celém vnějším světě. Učíme-li se školit svou vůli, pak v nás žije vůle světa, pak se naše vůle ztotožňuje s vůlí proudící přírodou. Tomu se člověk učí nesobeckým oddáváním se znakům okultního písma.

Čtvrtý stupeň: zhotovení kamene mudrců

Čtvrtým [stupněm] rosikruciánského školení je zhotovení kamene mudrců. To je vznešené utajované mystérium. Na konci 18. století bylo něco z toho vyzraženo. V jedněch středoněmeckých novinách se například objevila poznámka od člověka, který o tom cosi zaslechl.

Praví se tu: Kámen mudrců skutečně existuje a je jen málo těch, kteří ho neznají. Mnozí ho už měli v ruce, jenom nevědí, že to je kámen mudrců. - Ta definice byla co do znění správná, jen je jí třeba rozumět. Nejde o pouhou alegorii. Rosikrucián pracuje na skutečnosti, takže jde až do fyziologie. Pracuje na skutečném přetváření Země a člověka, až do hloubi fyzického těla, a nejen na tom, co je v obvyklém smyslu známo jako morální pozvednutí, zušlechtění mravů atd.

[... Důležitou součástí okultního vývoje je usměrňování procesu dýchání. Člověk vdechuje kyslík, vydechuje kysličník uhličitý. Rostlina přijímá kysličník uhličitý a kyslík vydává, uhlík zadržuje v sobě. Tím vzniká koloběh mezi lidmi a rostlinami. V budoucnu dokáže člověk budovat uhlík sám pomocí přeměněného srdce a orgánu dýchání. Cestou, jak tento rostlinný proces pojmout do sebe, je rytmizace dýchání.]

Srovnáme-li to s tím, co nám je řečeno o svátém Grálu, máme ho teď konkrétně před sebou. Uhlík, vyskytující se v přírodě v podobě grafitu a diamantu, se člověk rytmizací procesu dýchání učí vytvářet sám v sobě jako cudnou rostlinnou povahu. Vytvářet v sobě uhlík, onu ryzí, cudnou substanci, se nazývá zhotovením kamene mudrců. Můžeme si ho představovat podobně jako průzračný diamant, avšak v měkčí substanci. Člověk je mocný vnitřní aparát a okultním školením se naučí pracovat na vývoji svého vlastního pohlaví ve vyšší formu.

Jeden materialisticky smýšlející člověk, když o tom slyšel, velmi příznačně poznamenal, že by to byla pěkná věc a že by se z toho možná dalo udělat výnosné průmyslové odvětví. V žádném případě. Právě tento výrok ukazuje, že takováto sdělení je nutné uchovávat v tajnosti, neboť tato tajemství mohou být lidem sdělena teprve tehdy, až dospějí na takový morální a intelektuální stupeň, že už nebudou s to myslet egoisticky.

Pátý stupeň: shoda makrokosmu a mikrokosmu

Pátým [stupněm] je shoda mikrokosmu a makrokosmu. Pro všechno, co se děje venku ve světě, existuje v člověku proces, který to v něm v malém opakuje. Člověk si jen musí uvědomit, co se v něm odehrává, a může intuitivně přijít na děje ve vnějším kosmu. Pomocí určité meditace a koncentrace na nitro oka tak například poznává Slunce v jeho vnitřní podstatě, neboť oko je extraktem podstaty Slunce. Goethe kdysi řekl, že oko je vytvořeno světlem a pro světlo. Světlo stvořilo oko. Bez Slunce není oka. - Všechno, co je jako podstata ve Slunci, se jistým způsobem nachází také v oku. Koncentrací na podstatu oka poznávat světlo Slunce - to je rosikruciánské školení. Z nitra člověka tak lze poznat celý svět. Soustředěním se na játra například poznáváme zcela určité tvořící přírodní síly, a to až ke stvoření člověka. Člověk tak skrze sebe sama poznává celý svět, neboť je malým světem. Učí se tu, jak si reálně odpovídají mikrokosmos a makrokosmos.

Šestý a sedmý stupeň

Určitá koncentrace na lidské srdce mu dává znalost lví přirozenosti venku. To zde není jen nějaká fráze. Člověk se musí dopodrobna učit nacházet cestu do velkého univerza; samo od sebe se pak dostaví vnímání a cítění jednoty s celým kosmem. Jestliže se člověk naučí plně z každého článku svého těla - i éterného a astrálního těla - jít cestou k velkému univerzu, trpělivě kráčeje krok za krokem, pak svůj organismus rozšiřuje do podoby organismu, který obsáhne celý prostor. Je pak přítomen ve všech bytostech. Může pak prožívat onen pocit, který se nazývá blaženstvím v Bohu. Důležité je, aby se člověk odpoutal sám od sebe a našel tak cestu k tvořícím mocnostem. Čím více se mu zdaří opustit sám sebe, tím více se dostane do vyšších světů. V básni *Mysteria* Goethe popsal, jak jeden člověk putuje k tajemnému chrámu, aby se sešel s různými lidmi, jejichž prostřednictvím se slévaly různé myšlenkové směry. Na vstupní bránu chrámu Goethe umísťuje kříž ovinutý růžemi. „Kdo růžemi že kříž tak ovinul?“ praví se v básni. To může říci jen ten, kdo ví, že v kříži ovinutém růžemi je vyjádřen vývoj k vyššímu stavu lidstva. A vyslovil to také ve slovech:

*A když toho nepoznáš:
„Zemři, by ses zrodil“ -
na té tmavé zemi máš
cizincův jen podíl. **

Člověk se musí víc a víc blížit stavu, kdy z odumírající části bude vnitřně nově povstávat. Jako u stromu navenek odumírá kůra a vnitřně strom vytváří nové zárodky, musí i člověk tím, že se navenek obklopuje smrtí, vnitřně nově povstávat. Proto byli zasvěcenci v dřívějších dobách přirovnáváni k dubu a nazýváni druidy. Ono „zemři, by ses zrodil“ znamená, že člověk v nitru stále zakládá nový život. To, co odumírá, se mu stává uchovavatelem nového života. Proto se praví:

*Z těch okovů, jež celé tvorstvo spjaly,
se vyrve člověk, sebe překoná-li!***

To znamená: Překonat běžný život, učinit z něj misku, aby se v nitru mohly rozvíjet rašící zárodky vyššího života.

Podrobněji hovořil zvláště o posledních stupních rosikrucianské- ho zasvěcení - tentokrát používá výraz „školení“ - Rudolf Steiner na dvou přednáškách v Kasselu v červnu 1907. O den dříve, než se konala první z nich, zde detailně mluvil o křesťanské cestě zasvěcení a jejích sedmi stupních, jimiž jsou: mytí nohou, bičování, nasazení trnové koruny, ukřižování (mystická smrt), uložení do hrobu, vzkříšení a nanebevstoupení.

V první z obou zmíněných přednášek hovoří Rudolf Steiner o prvních třech stupních rosikrucianského školení.

Křesťanská a rosikrucianská cesta

[...] To, co dnes můžeme pouze říkat, dokážeme v budoucích vývojových stavech Země vytvářet tak, že to bude zůstat. A nakonec bude hrtan orgánem, jímž bude člověk v čistotě vytvářet bytosti svého druhu, bez pohlavnosti. Svůj hrtan přetvoří v rozmnožovací orgán.

Vidíme, jaký bude člověk budoucnosti, k čemu je předurčen jeho hrtan. Jeden záhadný jev pro vás může být poukazem na to, že život hrtanu skutečně souvisí s jistými vývojovými stavy: V mužském organismu dochází s pohlavní zralostí ke změně hlasu, mládenec „mutuje“. Hrtan stojí na svém začátku, pohlavnost na svém konci. Tak hezky spolu věci v přírodě souvisí. To, co máme v pohlavním životě, odumírá; co máme v hrtanu, ve slově, bude jednou orgánem vytváření nás samých. Takto bychom mohli uvést mnohé o tom, jak si člověk bude pozvolna vytvářet orgány, které má dnes zatím jako vlohu a které si na Zemi osvojil jako soustavu dýchání, jež ovšem patří k soustavě srdce. Dále uvidíme, jak lze prostřednictvím školení, které bylo v Evropě zavedeno ve 14. století, skutečně předjímat budoucí stavy lidstva, jak člověk i svůj vnitřní vývoj může utvářet rychleji, než když se prostě nechává nést chodem světa. Pro současného člověka je nejvhodnější školení, jež se nazývá rosikrucianským. Rosikruciansství je něco, co má v podstatě špatný zvuk pro ty, kdo o něm jen jednou cosi zaslechli. A kdyby bylo pravdou, co o něm píše knihy a vědí učenci, nebylo by ničím jiným než oním podvodem, za nějž je považováno. Pravdou však je, že ti, kdo o rosikruciansství takto soudí, znají jen onen podvod. My se však dnes budeme zabývat pravým rosikruciansstvím, jež vzniklo prostřednictvím individuality, která se skrývá pod jménem Christian Rosenkreutz a která v roce 1459 dala podnět ke vzniku rosikrucianského hnutí.

Výslovně poznamenávám, že to, co říkám, je vybráno jako příklad, stejně jako to, co jsem vám říkal včera u křesťanského školení. Proto vám hned uvedu sedm hlavních bodů rosikrucianského školení, jimiž sice také neprochází každý v tomtéž pořadí, ale my si uvedeme především tyto stupně, které ve smyslu rosikruciansství připadají v úvahu pro každého.

Prvním je to, co se nazývá „studium“. „Osvojení si imaginativního poznání“ je druhým stupněm. Třetím je „osvojení si okultního neboli tajného písma“. Čtvrtým „zhotovení kamene mudrců“. Pátým je to, co se nazývá „obdoba malého světa - mikrokosmu - a velkého světa - makrokosmu“. Šestým je „vžívání se do makrokosmu“, sedmým je potom to, co se nazývá „blaženstvím v Bohu“.

Rosikruciánská cesta je cestou, která je nejjistější a vede nejhloběji k poznání křesťanství; křesťanská cesta je ovšem vhodnější pro toho, kdo chce setrvat ve víře a dokáže v nitru oživovat city, které jsem vám vyličil včera. Rosikruciánská cesta tu je však pro toho, kdo křesťanské pravdy dokáže spojit s pravdami vnějšího světa. Právě tehdy lze křesťanství hájit před každým útokem zvenčí. Křesťanství je světonázor, kdy člověk nikdy nemůže být dost moudrý na to, aby mu dostatečně porozuměl. Neexistuje stupeň, který by byl dost vysoký, aby plně porozuměl tomu, že křesťanství tu je pro ty nejmoudřejší z nejmoudřejších. Nicméně pro současného člověka je rosikruciánská cesta tou nejvhodnější cestou. [...]

Ve druhé kasselské přednášce se Rudolf Steiner blíže věnuje čtvrtému až sedmému stupni rosikruciánského zasvěcení.

Čtvrtý stupeň: kámen mudrců

[...] S pojmem „kámen mudrců“ se pojí takový smysl, že nás krok za krokem učí poznávat nesmrtelnou část člověka, která nemůže propadnout smrti, že nás vede do vyšších světů. Když si člověk uvědomí, že tato nesmrtelná část nemůže propadnout smrti, tím, že vlastní „kámen mudrců“, získá věčný život; překoná tím smrt. Lidé si to ovšem vyložili tak, že nikdy nezemře. Myšleno je však to, že tím člověk poznává svět, v němž žije po smrti. Kromě toho byl v „kamenu mudrců“ spatřován elixír života. To všechno činilo „kámen mudrců“ neobyčejně žádoucím. Kdo ví, oč tu jde, musel tato slova považovat zvláštním způsobem za správná, neboť jsou dokonce pravdivá; jenže tomu, kdo nezná ono tajemství, mnoho nepřinesou. [...]

Pátý stupeň: obdoba mikrokosmu a makrokosmu

Pátým [stupněm] je „obdoba mikrokosmu a makrokosmu“. Celé složité lidské tělo, takové, jaké dnes je, vzniklo určitým způsobem. Provedl jsem vás stavem Saturnu, Slunce, Měsíce a Země. Od všeho, co dnes máte ve svém těle, existovaly na Saturnu jen první zárodky vašich smyslových ústrojí, uložené v substanci Saturnu, podobně jako dnes krystaly v substanci horniny; vaše oko bylo jako křišťál v hornině. Na Slunci existovaly vaše nejvyšší orgány, všechny žlázy, takovým způsobem, že pokrývaly jeho povrch. Na Měsíci byly orgány, tvořící dnes vaši nervovou soustavu, rozprostřeny po jeho povrchu. Měsíc měl nervovou soustavu a jednotliví lidé-zvířata, kteří tu byli, zde poprvé získali nervovou soustavu. Na Zemi člověk dostal kosterní soustavu; nerostná říše na Měsíci totiž ještě vůbec neexistovala.

Vidíte tedy, jak umně byl člověk složen. To, co dnes v sobě máme v podobě oka, bylo jako oko rozprostřeno přes celý Saturn; to, co bylo ve velkém světě, je vtaženo do nás. O každém jednotlivém orgánu, o játrech, slezině, srdci atd., vám tajná nauka může říci, jak souvisí s velkým světem venku, s tím, co mu odpovídá ve vnějším světě a co se ve vnějším světě muselo stát, aby se mohl vytvořit. Rosikruciánská nauka o poznání zahrnuje prostředky, jejichž pomocí se s ohledem na naše smyslové orgány můžeme vnořit sami do sebe, vnitřně se pohroužit do očí či uší a získat tím jasnozřivý vhled do vytváření těchto orgánů.

Vedl jsem vás k oné době v atlantském vývoji, kdy éterné tělo bylo ještě natolik venku, že se nemohlo spojit s bodem, který se nachází zde na hlavě nad kořenem nosu. Viděli jsme, že éterné tělo se pak vsunulo do fyzického těla a fyzické tělo potom získalo dnešní uzpůsobení. Existuje metoda

pohroužení s určitou formulí, která může být sdělena jen od člověka k člověku. Vnoříte-li se při tom do místa, kde je [fyzická] hlava spojena s oním místem na éterné hlavě, o němž jsme mluvili, svitne vám poznání o [příslušné] době ve vývoji Země, o tom, jak Země vypadala tehdy, když se tato část éterné hlavy vsunula do fyzické hlavy.

Můžete se tak pohroužit do každého článku svého mikrokosmu a poznávat tím síly makrokosmu, to, co do vás zabudovali stavitelé světa. Podle návodu okultismu tedy můžete poznat makrokosmos; pro všechny věci ve světě, venku v makrokosmu, existuje orgán v mikrokosmu. Člověk je nejsložitější bytost. Tak jako u telegramu můžete ze zasláního oznámení vyvodit jeho odesilatele, můžete u lidského těla pohroužením se do orgánu poznat jeho tvůrce.

Šestý stupeň: pohroužení do makrokosmu

Tím jsme se již dotkli šestého stupně, jenž se nazývá „pohroužení do makrokosmu“. Kdo v sobě takto pozná vztah mikrokosmu k makrokosmu, rozvine se k poznání celého světa. To se skrývá v oné dávné průpovědi: Poznej sám sebe! - Mnoho neblahého bylo způsobeno tím, že theosofové říkali: V tobě samém se nachází celý Bůh, v tobě se nachází to nejvyšší. Stačí, aby ses zadíval do sebe, a poznáš celý svět!

Tohle dumání v sobě samém je ta nejpošetilejší věc, co může být; člověk tak poznává jen své nižší Já, které již má. Nikdo tím nepozná víc než to, co už má. Skutečné sebepoznání nastává jen popsáním složitým způsobem a je zároveň poznáním světa. Skutečná theosofie to člověku nemůže dělat pohodlným a musí říkat: Je nutné, abyste i tu nejsložitější bytost, jaká existuje, poznávali klidným, vážným pohroužením. Boha nemůžete poznat jinak, než že ho kousek po kousku budete poznávat ve světě. Theosofie vám nemůže dát žádnou všespásnou formuli, abyste měli veškeré poznání; může vám jen ukázat cestu, po níž dojdete k sebepoznání a tím i k poznání světa. Pak získáte i poznání Boha.

Poznání, jehož se člověku dostává na šestém stupni, není žádné suchopárné rozumové poznání; toto poznání nás intimně spojuje se světem. Kdo ho dosáhl, má ke všem věcem světa intimní vztah, jaký současný člověk zná jen v onom tajuplném milostném vztahu mezi mužem a ženou, což je založeno na skrytém poznání bytosti druhého člověka. Takový vztah, kdy nejen chápete, ale cítíte se být spjatí se všemi bytostmi tak, jak se dnes cítí spjat milující s milovanou, získáte při pohledu na makrokosmos. Máte pak intimní vztah, cosi jako milostný poměr k rostlině, ke každému kameni, ke všem bytostem světa. Vaše láska se obrací ke všem bytostem; říkají vám něco, co vám jinak říkají jen tehdy, dokud jste nesestoupili k poznání. Zvíře žere to, co mu prospívá, a nechá stát, co mu neprospívá; má sympatický vztah k prvému a antipatický k druhému. Aby člověk získal dnešní poznání, musel pozbyt bezprostřední vztah k věcem; na vyšším stupni ho však zase získá. Díky čemu dnes okultista ví, že rostlina působí na člověka květem jinak než kořenem? Díky čemu ví, že běžný kořen působí jinak než mrkev? Protože věci k němu opět mluví tak, jak je tomu u zvířat.

Tento intimní vztah existuje na nižších [vývojových] stupních za vyloučení rozumového vědomí; na vyšších stupních ho člověk bude mít zase vědomě.

Úloha okultního učitele

Je-li člověk takto daleko, pak je sedmý stupeň něčím, co vyplyne samo od sebe. Ze všeho [co bylo řečeno] jste mohli vyrozumět, že tu jde o poznání v podobě citových vjemů, citů. Pro člověka tu není nic, co by se živoucím způsobem nedotýkalo jeho srdce; proto při tom nesmíte rozlišovat mezi

poznáním idejí a intelektuálním a spirituálním poznáním. Dojímat vás, vyprávět vám všelijaké krásné věci, to není cílem okultisty. Okultista vám vypráví skutečnosti duchovního světa; pociťoval by jako nestydaté, kdyby chtěl dojímat přímo váš cit. Ví však, že skutečnosti, vypráví-li je člověk, promlouvají samy; ony samy mají vyvolávat city. Proto pro rosikruciána nikdy nehraje roli osoba učitele. Učení nemá nic společného s osobou. Učitel tu je jen jako příležitost, aby k člověku promlouvaly skutečnosti. A bude mluvit tím správněji, čím více sám sebe učiní výrazovým prostředkem pro nazírání vyšších světů. Kdo dosud věří a míní a má názory, jež jsou mu vlastní, není způsobilý být okultním učitelem. Kdyby totiž nerozhodovala objektivita, nýbrž cit, pak byste možná řekli: dvakrát dva je pět!

Vidíte tedy, jak se rosikrucián prostřednictvím různých věcí, jež má v sobě rozvíjet, zvolna pozvedá a vžívá do poznání vyšších světů. K tomu je ovšem nutný návod, jehož se každému dostane v pravý čas, jestliže ho vážně hledá. [...]

Chtěl jsem vám především poskytnout představu o duchu, v němž probíhá křesťansko-gnostické školení. V rosikruciánském školení naleznete to nejhlubší, pravé křesťanství, můžete být křesťanem v tom nejvlastnějším slova smyslu, i přes veškerý moderní život.